

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Анотація. У статті аналізуються фактори впливу фінансово-кредитної політики на соціальне середовище.

Розглянуто особливості управління фінансовими ресурсами як значимим інструментарієм соціального спрямування.

Досліджено основні принципи побудови фінансово-кредитної системи в соціально орієнтованій економіці.

Ключові слова: соціальне спрямування; фінансово-кредитна політика; соціальне середовище; соціально орієнтована економіка.

Аннотация. В статье проанализированы факторы влияния финансово-кредитной политики на социальную среду.

Рассмотрены особенности управления финансовыми ресурсами как значимым инструментарием социальной направленности.

Исследованы основные принципы построения финансово-кредитной системы в социально ориентированной экономике.

Ключевые слова: социальная направленность; финансово-кредитная политика; социальная среда; социально ориентированная экономика.

Summary. In the article the factors of influence of financial-credit policy are analysed on a social environment.

The features of management financial resources are considered as by the meaningful tool of social orientation.

Basic principles of construction of the financial and credit system are investigational in the socially oriented economy.

Keywords: a social orientation; the financial-credit policy; the social environment; socially focused economy.

Постановка проблеми. Активне розповсюдження соціальних ідей в економічній діяльності за останню третину минулого століття та на початку нового обумовлює необхідність проаналізувати й узагальнити найважливіші принципи і механізми впровадження заходів соціального спрямування, застосовуючи фінансово-кредитну політику та дослідити їх взаємозв'язки із соціальними явищами, принципами побудови й управління економічною системою. Існують різні судження на суспільні відносини, здійснюється пошук соціальних залежностей економічного буття, сформовано певну кількість різнорідних концепцій сталого розвитку економіки.

Нині зміна геополітичних пріоритетів економічного розвитку, перехід до іншої суспільно-економічної формації країн колишнього соцтабору, нав'язані суспільству споживацька поведінка та утягування у кредитну кабалу, ці й ще цілий ряд значимих факторів впливу виявили дуже негативні стійкі дії щодо фінансової, а на сьогодні вже й світової економічної кризи. До того ж вже більше півстоліття в світі як в теоретичних напрацюваннях, так й у практичному застосуванні принципів ведення світового господарювання, основним фактором стає не "економіка" ("ойкос" і "номос", що визначає науку про господарство), тобто вміння вести господарство (домашнє чи державне), а "хрематистика", яка вивчала способи примноження майна, заняття якою у давнину вважалися непристойними. Таким чином, в прикладному розумінні знову запанувала сфера обертання, а не проблеми виробництва.

Основою зростання світової економіки все у більшій мірі є спонукання до необмеженості існуючих або створенні нових величин всіляких потреб, які ґрунтуються на біржових спекуляціях чи застосуванні надуманих фінансових інструментів, що у кінцевому підсумку призводить до все більшої дематеріалізації економічних відносин. На сьогодні в основі економічної діяльності превалюють не стільки реальні активи, якими визначались земля чи корисні копалини, скільки ефемерні – "надуті" цінні папери, кредитні "свопи", "інвестиційна" нерухомість і т. ін.

Еволюційний шлях наукового пізнання грошових і кредитних відносин, фінансових ресурсів, капіталу, попиту й пропозиції, виявив та виокремив цілеспрямовані впливи фінансової системи на соціально-економічний розвиток людства. Цілком закономірним виявляється те, що увага багатьох економічних шкіл, науковців і практиків була сконцентрована на вивченні такого феномену економічної науки, як фінансово-кредитна система, її стан, принципи функціонування та впливи на розвиток соціально-трудових відносин.

Теоретичні напрацювання та дослідження проблем формування важелів управління фінансово-кредитною системою та їх впливи на соціальне середовище закладались у роботах зарубіжних науковців: М. Алле, Г. Беккера, Г. Боуена, М. Вебера, К. Вікселя, Г. Демсеца, Е. Домара, Дж. Кейнса, Р. Коуза, К. Маркса, А. Маршала, У. Нісканена, В. Ойкена, В. Парето, У. Петті, А. Пігу, Д. Рікардо, Дж. Робінсон, А. Сміта, Р. Солоу, Дж. Стігліца, Я. Такати, Я. Тінбергена, Є. Тоффлера, М. Фрідмена, Ф. Хайека, Дж. Хікса, Дж. Хиршлейфера та ін.

Дослідження теоретичних і практичних завдань формування фінансово-кредитних відносин у процесах становлення сучасної соціально-економічної концепції має місце у працях вітчизняних вчених: В. Д. Базилевича, О. Д. Василика, В. М. Геєця, В. О. Гришкіна, Т. І. Єфіменко, О. П. Кириленко, А. М. Колота, Д. В. Полозенка, М. Г. Чумаченка та ін.

Дослідження форм і принципів фінансово-кредитної політики як значимого інструментарію соціального спрямування, визначення фінансових важелів впливу на розподільчі відносини, виявлення місця фінансово-кредитних відносин в соціально-економічних процесах залишаються предметом наукового пошуку і потребують подальшого вивчення та розробки.

Метою статті є проведення аналізу тенденцій впливу фінансово-кредитної політики як значимого інструментарію на соціальні процеси та дослідження напрямів їх подальшого розвитку. Побудова сучасного економічного механізму соціального спрямування та застосування фінансових важелів впливу в ринковій моделі господарювання неможливе без всебічного аналізу принципів побудови і відтворення економічних процесів й повинно розглядатись у контексті децентралізації економіки, напрямих формування важелів управління фінансово-кредитною політикою, що пов'язується із алгоритмом: *потреби - переваги - пріоритети*. Слід відмітити, що обґрунтування необхідності формування важелів впливів у фінансово-кредитній політиці з метою підтримання соціального спрямування є актуальною проблемою та потребує подальшої розробки теоретичних підходів до їх сутності і тенденцій розвитку.

Основні результати дослідження. В науковому обігу на сьогодні існують різноманітні визначення і трактування соціальних явищ, якими є, наприклад, соціальні відносини, "соціальні конфлікти, соціально-економічний розвиток суспільства, соціальна активність населення, соціалізація державної політики суспільного розвитку, корпоративна соціальна відповідальність та інші тлумачення соціально-економічних відносин.

Можливо запропонувати у контексті даного дослідження таке термінологічне як соціальне спрямування, сутність якого слід розуміти, як стан динамічної (економічної) системи, де всі суб'єкти громадянського суспільства (окрім особи, підприємці, суспільство в цілому, держава) взаємно цілеспрямовані, мають спільні інтереси, предмет спрямування, взаємозв'язки, відповідальність.

Слід відмітити, що управління соціальними процесами як на рівні суспільства, так і на рівні держави повинно спиратися на управлінські заходи, які будуть визначатися не тільки за результатами, а, перш за все, інструментарієм та методологією. Наприклад, між правовими і соціальними принципами управління існують як єдність, так і протиріччя. Свого часу О. Конт теоретично обґрунтував зародження нової науки – соціології. Термін "соціологія" було введено у науковий обіг О. Контом на початку XIX ст., коли соціологія одержала назву "позитивізм" ("біологія"). Соціологія визначалась як вчення про суспільство, а суспільство у соціальному сенсі означало сукупність людей, які перебувають у процесі спілкування при сукупності взаємодії соціальних інституцій [1].

Важливим було і виділення О. Контом трьох сил реконструкції суспільства, де він виділив: 1. Матеріальну, що ґрунтувалася на діях багатьох людей і багатства. 2. Інтелектуальну, що покладалася на мислення. 3. Моральну, основою якої була любов.

Деякі науковці (наприклад, американці Б. Раскін і К. Корд) вважають, що можливо виділити шість основних спрямувань держави, які визначають соціально-економічний розвиток суспільства, а саме: 1. Повноцінне виконання рішень. 2. Кваліфіковане обслуговування потреб суспільства. 3. Регулювання державою, через правові заходи, тих або інших дій, що спрямовані на виконання запитів населення. 4. Державне ліцензування господарської діяльності. 5. Збирання інформації щодо інтересів різних верств населення. 6. Комунальне господарство [2].

Якісно новітні значення процесам радикальної перебудови системи управління фінансово-кредитною системою надає розуміння, яке на сьогодні склалось, тісного взаємозв'язку економічних відносин із сферою соціального життя суспільства, тобто філософії соціально-економічних спрямувань до людських потреб. Форми і результати економічної діяльності виявляють на соціальну сферу не тільки кількісні, але й якісні впливи, адже ефективне управління, як найважливіший фактор прискорення економічного розвитку, безумовно сприяє зростанню обсягів фінансових та матеріальних ресурсів, які необхідні для вирішення економічних і соціальних завдань суспільства. Сама ж багатоаспектність цільової функції фінансів в економічній науці визначається ще й тим, що ставлення до фінансів споконвічно було неоднозначним як у розумінні їх значення, так і у відношенні до їх завдань й збудовуючих впливів на процеси життєдіяльності людства.

Відомо, що методи управління, які застосовуються в економіці у певній мірі впливають на загальний соціальний клімат та на всі без виключення галузі суспільних відносин, оскільки для соціальної рівноваги суспільства суттєве значення має не тільки приріст виробництва, збір та надходження фінансових ресурсів, але й те, як організовано формування доходів, механізми надходження та розподіл цих ресурсів, в якій мірі дотримується співвідношення між мірою праці й мірою споживання, не порушуються принципи соціальної справедливості. Досвід незалежної країни показав, що неполадки у господарському механізмі призводять до послаблення соціальної активності населення, зростанню настроїв утриманців, розмиттю чітких соціальних орієнтирів [3].

У свою чергу, самі соціальні процеси виявляють потужний зворотний вплив на економіку, зважаючи на те, що недостатня увага до соціальної сфери, покладання тільки на матеріальне стимулювання, без належного обліку і урахування усіх сукупностей факторів, які визначають мотивацію поведінки управлінців при прийнятті управлінських рішень, їх освіченість, набір знань та вміння застосовувати ці знання, часто-густо призводить до зниження економічних показників, прийняття хибних, недостатньо обґрунтованих рішень, а слабкий облік соціальних аспектів формування споживчих переваг населення, як одержувача управлінських послуг, до виконання непотрібних, або другорядних соціальних благ.

На сьогодні нарізла гостра необхідність дослідження і розкриття основоположних закономірностей становлення ринкового механізму управління фінансово-кредитною системою, ефективність якої багато у чому буде залежати від правильного розуміння того, на вирішення яких завдань повинен бути спрямований господарський механізм, з метою забезпечення переходу від надмірно централізованої, командної системи управління, до демократичної, заснованої на сполученні економічних, адміністративних, правових та пропагандистських методах і на оптимальному сполученні централізму й самоврядування, тобто вироблення сучасної фінансово-кредитної політики.

Проведення такого роду дослідження повинно враховувати й те, що будь-який елемент господарської системи держави, кожна економічна категорія в ієрархічній структурі управління економікою можуть бути зрозумілими тільки в русі, тобто при розгляданні динаміки відтворювальних процесів. Відповідно, що аспект дослідження фінансово-кредитної політики в економічних процесах стає особливо актуальним, як важіль впливу розподільчих відносин у проведенні процесів економічних перетворень.

В цих процесах якраз перебої, затримки, затори, млявість управлінських дій, некомпетентність та інші негативні впливи виявляють своєрідну роль у неналежному виконанні відтворювальних процесів перебудови економічних відносин, у тому числі й у проведенні фінансово-кредитної політики на всіх рівнях ієрархічної побудови господарського механізму держави, що визначає необхідність виявлення та запровадження радикальних заходів щодо впровадження перетворень в механізмі управління економікою. Негативні явища у фінансово-кредитних відносинах, гальмування швидкості обертання фінансових ресурсів набуло на сьогодні загрозливого характеру, що потребує аналізування та дослідження недоліків в економічному механізмі, виявлення вад у застосуванні системи управлінських важелів впливу, визначення мотивів послаблення економічних інструментів управління, структурних диспропорціях, що потребує перебудови міжгалузевих, територіальних, державних відносин, тобто всіх елементів і сфер господарювання.

Проведення даного дослідження покладається на цілий ряд факторів, які впливають на впровадження зваженої фінансово-кредитної політики, але слід, у першу чергу, виокремити два суттєвих моменти у гальмуванні економічних процесів: - необхідність перетворень існуючих владних відносин у *економічну владу*, як демократичний важіль управління господарством; - помилки в структурній та інвестиційній політиці, тобто у стратегічному плануванні, якого поки що немає. Видається, що в основі цього двоєдиного по своїй сутності негативного економічного явища виявляється ігнорування того фактора, за яким рух матеріальних ресурсів і готової продукції повинен знаходити адекватне відображення у русі фінансових потоків. Специфіка фінансової системи полягає в тому, що гроші, на відміну від матеріальних благ, не можуть трансформуватись у товари кінцевого споживання та зникнути із економічного обертання на стадії споживання, що є важливим.

Грошова форма економічного обігу постійно засвідчує те, що, якщо гроші попадають у сферу господарського обігу, то вони в ній і залишаються. Відповідно, що будь-який економічний збій, а саме оплата непотрібної споживачу продукції, кредити під неефективні господарські проекти тощо, означає обтяжливість економіки надлишковими коштами, й таким чином призводить до ослаблення дієвості економічних важелів і стимулів. Таким чином, удосконалення управління фінансово-кредитною системою повинно передбачувати синхронний перегляд методів організації руху як матеріальних, так і фінансових ресурсів на двох взаємопов'язаних рівнях: по-перше, при залученні й розподілі інвестицій; по-друге, на стадії поточного перетворення фінансових ресурсів із грошової форми, у форму матеріально-речову.

Сюди можна додати ще тісний зв'язок із загальними потребами людства та те, що державне управління має базуватися на загальнонаціональних цінностях і загальнонаціональній культурній спадщині. З іншого боку, держава повинна враховувати рівень довіри до усіх її інституцій влади від громадян та суспільства в цілому.

Слід відмітити, що напрацювання теоретичних наукових концепцій економічного спрямування, виявило і визначило значення й сутність трансформаційних процесів економіки у тому, що одним із основоположних засобів державного регулювання, у сьогоденні економічних відносин, є самі фінанси та фінансова політика, яку проводить держава.

Зважаючи на те, що фінанси, це достатньо складне економічне явище, їх можливо розглядати як у теоретичному науковому значенні, так й у прикладному. У науковому розумінні фінанси являють собою державно-організаційну систему грошових відносин в суспільстві, а у прикладному значенні під фінансами вже розуміють сукупність вартісних потоків, які пов'язані із розподіленням та використанням грошових ресурсів. У теоретичному й практичному значенні економічних відносин вже достатньо широко використовують такі різновиди значимого у світовому суспільстві поняття, як "фінансове господарство" та "фінансова система". Під "фінансовим господарством" позначають сукупність вартісних потоків, які впроваджуються у межах визначених адміністративно-територіальних одиниць, якими є: області, міста, райони, громади тощо. Основними ознаками фінансового господарства можливо визначити:

- створення доходів через примусове вилучення грошових коштів;
 - його спрямованість на покриття потреб, а не на виробництво.
- Тоді ефективність функціонування фінансового господарства можливо визначити через:
- ступінь виконання, або невиконання фінансового плану (якими є програми, бюджет, баланс тощо);
 - ступенем досягнення намічених цілей, за допомогою вкладених коштів.

У наукових дослідженнях, які спрямовувались на визначення ролі та впливів інвестицій на економічне зростання, за допомогою різномірних ресурсів, виявлялось й таке трактування спрощеного підходу до інвестицій, як не зовсім залежних від обсягів виробництва, що не є таким вже нереалістичним тому, що

видатки на інвестиції не знаходяться у суворій відповідності із ВВП. Тривалі ж терміни використання основного капіталу, нерегулярність введення новітніх технологій та інновацій, змінювана природа прибутку й нестійкість очікувань, визначають нестабільність видатків на інвестиції, що необхідно враховувати і, при можливості, запобігати при розробці та впровадженні рецептурних підходів до економічного сьогодення в нашій країні. Підводячи інвестиційні аспекти економічної теорії до українського сьогодення слід враховувати впливовість факторів, які характерні не тільки розвинутих фінансових ринкам, а й до країн, які тільки нещодавно розпочали свій самостійний шлях у відтворенні національної економіки та можуть бути використані при розробці моделей, які наближені до сучасних умов і враховують усі специфічні фактори таких країн.

Враховуючи на те, що інфляція є наслідком не тільки внутрішніх, але й зовнішніх причин, при підтриманні на державному рівні стабільного валютного курсу, а також постійних надходжень іноземної валюти до країни, через зростання цін на імпортовані товари, в змозі виникнути так звана імпортована інфляція. Інфляція являє собою безперечно негативне економічне явище, яке набувши високого рівня, переростає у економічне лихо. Якщо ж інфляція набирає галопуючого вигляду, то економічне господарство зазнає втрат й дезорганізації ще і через невизначеність ринкової кон'юнктури, тоді ціна вже не виконує свою головну функцію у ринковому господарстві – перестає бути об'єктивним показником.

П. Хейне свого часу відмічав, що невизначеність щодо майбутніх цін, яка виявляється через інфляцією, може призвести до зростання взаємного незадоволення, яке порушує здатність щодо співробітництва між різними прошарками суспільства. До того ж, інфляція породжує скорочення надходжень інвестицій, підриває стимули щодо грошового накопичення, збільшує рівень бартерних операцій, тобто провокує перехід від грошової до натуральної форми платежів, а все це стримує економічний розвиток, обмежуючи міжгосподарські зв'язки, обумовлюючи падіння виробництва, що призводить, у свою чергу, й до зменшення пропозиції та занапащає господарство [4].

Інфляційні процеси підривають соціальну, економічну й політичну стабільність у суспільстві, що являє собою одну із найбільш гострих проблем в сучасному розвитку економіки не тільки в Україні, але й у багатьох країнах світу. Високі темпи зростання цін призводять також і до зниження конкурентоспроможності вітчизняних товарів, через що зростає імпорт не тільки необхідних ресурсів та товарів, а навпаки, збільшується заасилля неякісних товарів широкого вжитку й низького ґатунку, зменшується експорт, зростає безробіття й, відповідно, відбувається зруйнування економіки. Зростання інфляції провокує підвищення попиту на іноземну валюту, як найбільш стабільну, спонукає до спекуляцій на валютному ринку, позначається на відпливі капіталів за кордон, що, в свою чергу, прискорює зростання цін.

Розглянувши й проаналізувавши такі важливі явища в економіці, як інвестиційні процеси та інфляція, від теоретичних визначень, виникаючих процесів й до явищ впливу на економічну життєдіяльність, можливо констатувати, що такі складні довготермінові соціально-економічні процеси, як інвестиційні визначають спрямування залучених капітальних вкладень у різноманітних галузях господарства, що є фактором відтворення економіки.

Відповідно, що інфляція, навпаки, породжує диспропорції у відтворенні різних сфер ринкового господарства та є одним із впливовіших, за руйнівною силою, факторів розладу економічної системи будь – якої економічної системи світу. Виваженість державних підходів й рішень багато у чому визначає та спрямовує процеси відтворення в економіці завдяки, або навпаки таким процесам, як інвестиційні чи інфляційні фактори.

Тому, *основним завданням фінансової політики* є досягнення макроекономічної рівноваги між сукупним попитом та сукупною пропозицією. У цьому регулюючому процесі беруть участь усі елементи фінансової системи, але найбільш важливу роль відіграють державні доходи і витрати та вміння управлінців ефективно ними розпоряджатись. У цьому контексті важливе значення набуває фінансова політика, тобто політика державних доходів і витрат. Основними завданнями *політики доходів* можливо визначити:

- збір коштів для формування фінансових фондів, за допомогою яких можливо здійснювати впливи на макроекономічну рівновагу;
- досягнення регулюючого ефекту, за рахунок застосування раціональних методів вилучення ресурсів (наприклад, маніпулювання податковими ставками) [5].

Коли фінансова система орієнтована на досягнення певних визначених цілей на рівні держави, мова йде про державну фінансову політику. Таким чином, *фінансова політика* – це сукупність заходів держави щодо мобілізації фінансових ресурсів, їх розподіленню та використанню на основі законодавчого визначення на державному рівні. *Цілі фінансової політики* держави визначаються економічним станом країни. Якщо економіка знаходиться у стані кризи, фінансова політика, враховуючи збурюючі впливи, може спрямовуватись на:

- припинення спаду виробництва та на його стимулювання;
- мобілізацію фінансових ресурсів, з метою їх ефективного вкладення в окремі галузі виробництва;
- стримування усіх соціальних програм, скорочення видатків, наприклад, на оборону.

При переході в інший стан економіки, що є актуальним для України, цілі фінансової політики, відповідно, змінюються. Фінансова політика складається із двох взаємопов'язаних аспектів діяльності держави, якими є:

- *фіскальна політика*, тобто діяльність з питань обкладання податками і регулювання структури державних витрат, з метою впливу на економіку;
- *бюджетна політика*, якою є діяльність в галузі регулювання бюджету.

Відомо, що вирішальною й ведучою ланкою фінансової системи будь-якої країни є державний бюджет. Державний бюджет забезпечує існування держави, розвиток його економіки, політичних і соціальних відносин. Але в багатьох країнах, як і в Україні, бюджет розглядається як своєрідна “бездонна каса взаємодопомоги”: з однієї сторони державні кошти надходять до неї, а з іншої - витрачаються на різні соціальні потреби держави. Як будь-яка інша економічна категорія, бюджет пов’язаний та має тісні взаємовідносини із такими економічними категоріями, як: фінансові ресурси, кредит, ціна, прибуток, доходи тощо. Тому держава, за допомогою бюджету, не тільки акумулює частину національного доходу, фінансує національне господарство й соціально-економічний та культурний розвиток країни, але регулює і контролює ці процеси. У зв’язку із цими визначеними завданнями *бюджетна політика* є концентрованим виразом усієї економічної політики держави. Таким чином, *бюджетна політика* – це політика зміни державних витрат та доходів, з метою підтримки ринкової рівноваги й регулювання окремих сфер і галузей національної економіки. Існують різні концепції бюджетної політики, основними з яких визначають такі, як:

1. Концепція щорічного збалансування бюджету.
2. Концепція збалансування бюджету у ході економічного циклу.
3. Концепція збалансування економіки в цілому, а не бюджету.

Розглядаючи першу концепцію, можливо припустити, що стан економіки характеризується тривалим періодом безробіття. Природним у даному припущенні буде те, що доходи населення в цих умовах будуть знижатись (падати), а податкові надходження будуть автоматично скорочуватись. Уряд, прагнучи неодмінно збалансувати бюджет, проводить ряд заходів, тобто або підвищує податкові ставки, або скорочує державні витрати, чи запроваджує сполучення таких двох дій. Однак, результатом цих заходів може бути ще більше скорочення сукупного попиту. Можливі й інші передумови проведення державної політики. В умовах, наприклад, відбуваючої (підсилюючої) інфляції, при підвищенні грошових доходів автоматично збільшуються податкові надходження. З метою запобігання майбутнього перевищення доходів над витратами, уряд повинен або знизити ставки податків, або збільшувати урядові витрати, чи використовувати сполучення таких двох заходів. Наслідком проведення таких заходів може бути ще більше посилення інфляційних процесів. Таким чином, щорічно збалансований бюджет виключає або значною мірою зменшує ефективність фіскальної політики держави, яка має антициклічну, стабілізуючу спрямованість, визначаючи основоположним запровадження стратегічних підходів, тобто передбачаючи прогностичну, дальню перспективу, яка стає базисною основою державної політики економічного зростання.

Відповідно до третьої концепції бюджетної політики, метою державних фінансів є забезпечення збалансованості не бюджету, а економіки. Досягнення ж макроекономічної стабільності може супроводжуватись як стійким позитивним сальдо, так й стійким бюджетним дефіцитом. Дана концепція виходить з тих визначень, що:

- податкова система є такою, що податкові надходження до бюджету автоматично зростають по мірі економічного зростання, а макроекономічна стабільність стимулює це зростання, отже, дефіцит бюджету буде самоліквідуватись;
- уряд, володіючи правами встановлення податків та істотно впливаючи на процеси емісії, має практично безмежні можливості щодо фінансування бюджетного дефіциту;
- проблеми дефіциту бюджету, які породжені значним державним боргом, не настільки обтяжливі для нормально функціонуючої економіки.

Такі докорінні відмінності у принципах побудови господарських відносин виявляють і різні погляди на систему національного господарства, результати її діяльності. Не варто визначати успіхи в господарюванні тільки показниками ВВП чи ВНП, на наш погляд, слід більше уваги приділяти проблемам зменшення кількості бездомних, суїцидів, травмованих на виробництві, постраждалих від конфліктів на підприємстві, кількості психічних захворювань від перевтоми на виробництві, що є соціальним спрямуванням суспільства [5].

В сучасних умовах господарювання в країні, яка прагне встановити ринкові відносини, спираючись на конкурентні переваги, визначення права власності, як основоположної ідеї людських взаємовідносин, повинні бути розроблені та впроваджені фактори “прогностичної”, або перспективної фінансово-кредитної політики, яка визначає й закріплює цілепокладання державної політики на довгострокову політику соціально-економічного зростання.

Для бюджетної політики нашої країни характерним є незадовільне планування доходів бюджету. Постійно завищувалась дохідна частина бюджету, за рахунок необґрунтованих прогнозованих обсягів промислового виробництва і нерациональної його структури, одержання коштів від приватизації, рентних платежів, податків, що фактично ще не досягалося. При складанні бюджету майбутнього року не враховуються залишки боргів минулого року, які вимагають додаткових коштів. Невизначеність галузевих та регіональних пріоритетів, низька ефективність інвестиційної діяльності, все це призводить до зниження прибутковості й обороту капіталу і, як наслідок - скороченню в цілому доходів держави. Витрати бюджету повинні йти на підтримку визначеного рівня врегульованих цін, нівелювання їхньої інфляційної складової (наприклад, для України - це житлово-комунальна сфера, транспорт, енергетика, освіта, охорона здоров’я і т. ін.), структуру, зміст та кваліфікаційну значимість адміністративного персоналу, умови і особливості

набуття й виплати по зовнішнім платежам. Залишки наявних коштів необхідно спрямовувати на соціальні програми, розробку прогностичних програм економічного розвитку, наукові дослідження пріоритетних та перспективних напрямів, підвищення життєвого рівня населення. Але, слід відмітити, що в нинішніх умовах, надзвичайно негативною тенденцією у видатковій частині бюджетів багатьох країн, у тому числі й України, є скорочення абсолютних розмірів і частки в загальних витратах асигнувань на освіту, науку, культуру, охорону здоров'я, інші соціальні напрями розвитку суспільства. В усіх провідних економічно розвинених країнах це основні статті державного фінансування, які визначають майбутність нації. Оскільки в Україні, поки що, теоретично та практично не відпрацьована концепція економічного розвитку, не визначені основні пріоритети господарського розвитку, то й фінансово-кредитна державна політика не має яскраво виражених орієнтирів, а бюджет ще не став діючим інструментом соціально-економічних реформ через відсутність сучасних важелів впливу на трансформаційному етапі вибору конкурентних ринкових відносин.

Висновки. Ключове місце у перебудові фінансово-кредитної системи соціального спрямування може посісти зміна технологій господарського планування, яка має покладатися на перехід до розробки програм економічного та соціального розвитку у формі єдиного натурально-фінансового балансу країни. За таких умов може бути вирішено завдання оновлення кількісних значень основних економічних нормативів, якими є: - нормативи ефективності вкладення фінансових ресурсів; - нормативи сплати за виробничі фонди; - нормативи за земельні й трудові ресурси; - нормативи агрегованих планових цін; - проценти за кредити; - норми ставок податків на прибуток.

В умовах змін та перетворень, проблема формування і проведення соціально-економічної політики в Україні повинна визначатися з урахуванням таких трьох факторів, які вже стали запорукою демократичних змін у багатьох державах світу, а саме:

1. Соціальне управління повинно бути направлене на людину, яка володіє соціальною спрямованістю на проведення соціально-економічної політики.

2. Така соціальна спрямованість має бути матеріальною гарантією свободи людини.

3. Соціальні відносини в країні неможливі без правової держави, яка повинна стояти на сторожі закону.

Таким чином, світова фінансова криза не тільки оголила недоліки нинішньої економічної моделі, вказавши на "неетичну" поведінку представників фінансового сектору, а й виявила "ерозію" довіри до фінансових інституцій, які в гонитві за прибутком перейшли межу між "творчими", як їх нещодавно назвав нобелівський лауреат Дж. Стігліц, прийомами бухгалтерського обліку і "бухгалтерськими махінаціями" [6]. Межею такої політики вже стає банкрутство багатьох фінансових систем, а на черзі - масштабне банкрутство деяких урядів та розвал соціального забезпечення, що проявляється, наприклад, через так зване "реформування" охорони здоров'я та пенсійної системи.

Джерела та література:

1. История экономических учений / Под ред. В. Автономова, О. Ананьина, Н. Макашевой : Учеб. Пособие. – М. : ИНФРА – М, 2002. – 784 с.
2. Власюк В. Є.. Важелі управлінських впливів на проведення фінансово-кредитної політики : Монографія. – Дніпропетровськ, ДНУЗТ, 2006. – 268 с.
3. Власюк В. Є. Проблеми формування фінансово - кредитної системи в Україні.
4. Економіка : проблеми теорії та практика. Збірник наукових праць. Випуск 174; В 2-х т. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2003. - Том II. - С. 352 - 355.
5. Власюк В. Є. Інструменти державного управління фінансовою сферою в умовах економічної кризи // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. .Випуск 5(4) – Дніпропетровськ, 2011. – Т. 19, № 10/1. – С. 85–91.
6. Власюк В. Є. Фінансові аспекти впровадження концепції сталого розвитку економіки. Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право. Науковий журнал. № 6. 2011. Київ. УДУФМТ.. – С. 107 – 111.
7. Джозеф Стиглиц. Крутое пике. Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса. М. : Эксмо, 2011.-276 с.